

2. Козловская Н. А., Морозова И. С. Формирование нравственных чувств как детерминант развития психологически здоровой личности младшего школьника. *Интеграция образования*. 2007. № 3/4. С. 182–187.

3. Ларионова С. О. Нравственное поведение детей младшего школьного возраста с нарушениями развития: учебно-методическое пособие. Екатеринбург: Ажур, 2016. 108 с.

4. Никольская О. С. Аффективная сфера человека как система смыслов, организующих сознание и поведение: монография. Москва: МГППУ, 2008. 233 с.

5. Трофимова Н. М. Нравственные ориентиры младшего школьника. *Педагогика*. 1997. № 6. С. 59–65.

Дранковський Олександр Едуардович

магістрант спеціальності 016 Спеціальна освіта

(Олігофренопедагогіка. Логопедія)

Сумський державний педагогічний

університет імені А.С. Макаренка

Науковий керівник – Бондаренко Ю. А. - доктор пед. наук, професор

**СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ, СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА СОЦІАЛІЗОВАНІСТЬ УЧНІВ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ДО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

У статті висвітлена ідея рівного доступу всіх дітей до середньої освіти. Інклюзивна освіта – це процес навчання дітей з особливими освітніми проблемами. Інклюзивне навчання забезпечує доступ до освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: учень з особливими освітніми потребами, адаптація, соціалізація, соціалізованість, компетентність.

Drankovsky Alexander Eduardovich

Master's student majoring in 016 Special Education

(Oligophrenopedagogy. Speech Therapy)

Sumy State Pedagogical University

A. S. Makarenko University

Supervisor - **Bondarenko Y. A.** - Doctor ped. science, professor

**SOCIAL ADAPTATION, SOCIALIZATION AND SOCIALIZATION OF STUDENTS WITH
SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS TO THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT
OF THE INSTITUTION**

The article highlights the idea of equal access of all children to secondary education. Inclusive education is a process of educational development that provides access to education for children with special needs. Inclusive education is based on the study of the potential and peculiarities of the child's development.

Keywords: student with special educational needs, adaptation, socialization, socialization, competence.

Постановка проблеми. В свій час коли я закінчував середню школу, - діти з інвалідністю жили в будинках-інтернатах, навчалися в школах-інтернатах. Одним словом, були ізольовані від суспільства. Ми не знали таких слів, як інклюзія, діти з особливими освітніми потребами, адаптація, корекція, соціалізація та соціалізованість.

Сучасне суспільство вимагає нових поглядів і дій до життя та навчання дітей з особливими освітніми потребами. Наразі – функції шкіл-інтернатів поступово передаються до закладів загальної середньої освіти. Для того, щоби діти знайшли своє місце у суспільстві, їм потрібно допомогти адаптуватися та соціалізуватися в закладах загальної середньої освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблему досліджували такі науковці як: Р. Арон, К. Вільсон, Ш. Волін, Г. Ковганич, Г. Моргентау, Р. Нібур, В. Радула. Зарубіжні дослідники Х. Лейманн, Д. Лейн, К. Лоренц вивчали проблеми, які пов'язані з процесом психологічного та фізичного насилля. Усі дослідники підкреслюють важливість вирішення цієї проблеми як на теоретичному, так і практичному рівнях.

Мета роботи є практичний аналіз проблеми адаптації, соціалізації та соціалізованості учнів з особливими освітніми потребами у Сумській НВК №16.

Виклад основного матеріалу. Адаптація – пристосування дитини з особливими освітніми потребами до умов закладу загальної середньої освіти і отримання результату цього процесу.[1,3]

З першого дня навчання, в школі де я працюю, діти з особливими освітніми потребами знаходяться під піклуванням колективу асистентів вчителів. Активна адаптація це коли, дитина прагне вплинути на середовище закладу середньої освіти, змінити його, тобто активно входить у процес соціалізації.[1,3]

Кожен день зранку діти подорожують автобусом до школи у супроводі вихователя з супроводу. Пасивна адаптація- дитина з особливими освітніми потребами не взаємодіє із середовищем, не прагне змінити його, пристосуватися до особистих норм, оцінок, засобів діяльності закладу[1,3].

Коли автобус приїжджає у двір школи – його вже чекають асистенти. Вхід до школи облаштований пандусами. Розташовані навчальні кабінети на першому поверсі, так само як і доступні та пристосовані місця загального вжитку: їдальня, гардероб, туалети. Адаптація в закладі загальної середньої

освіти не передбачає зміни змісту навчання. Адаптації для дитини з особливими освітніми потребами треба проводити в таких напрямках:

- пристосування середовища;
- психолого-педагогічний супровід;
- індивідуальні навчальні матеріали та завдання;
- система та критерії оцінювання.

Зустрінув учня асистент вчителя разом з ним прямує до кабінету , де проходить навчання інклюзивного класу. Цей шлях продовжується через гардероб, де дитина залишає верхній одяг. Зранку гардероб більше схожий на «бджолиний вулик»: діти спілкуючись з однолітками знімають верхній одяг та розбігаються по своїм робочим місцям. Соціалізація – комплексний процес та результат засвоєння й активного відтворення дитиною з особливими освітніми потребами соціально-культурного досвіду (знань, цінностей, норм, моралі, традицій тощо) на основі її навчання, спілкування і відносин, обов’язковий фактор розвитку її особистості. Це один із основних соціальних процесів, що забезпечує повноправне існування дитини з особливими освітніми потребами в середині закладу загальної середньої освіти.[3]

Далі наш шлях триває до сучасного ліфта, якому можуть позаздрити жителі багатоповерхівок нашого міста. Ліфт це подарунок благодійного фонду «ДОБРО ЄДНАЄ», завдяки якому були зібрані кошти з підприємців міста, небайдужих людей, навіть з-за кордону. Соціалізація є двостороннім процесом, оскільки відбувається не лише збагачення соціальним досвідом, а й реалізація дитиною з особливими освітніми потребами соціальних зв’язків. Її сутність зводиться до поєднання в процесі соціалізації дитини з особливими освітніми потребами адаптації та обособлення, тобто збереження суб’єктності дитини в умовах закладу загальноосвітньої школи.[3]

Ліфт швидко мчить нас на третій поверх: дитина з особливими освітніми потребами заходить до навчального кабінету. Лунає перший дзвоник на урок, ще є час привітатися з друзями , обговорити події ранку, підготуватися до заняття, дістати підручник, зошит, щоденник. Другий дзвоник сповіщає, що почався урок. Соціалізація включає в себе як цілеспрямоване виховання чи вплив на дитину з особливими освітніми потребами, її особистість, так і інші процеси, що впливають на її формування[2]. Соціалізація знаходиться на межі різних наук і застосовується в закладі загальної освіти психологами, соціальним педагогом, реабілітологами, дефектологами та іншими педагогами та

асистентами вчителя та учня причетними до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Освітній простір у класі підлаштований під потреби окремої дитини. Розміщення в класі відбувається для зручного навчання учня: поруч з учителем або, навпаки, на останніх партах з асистентом; біля вікна або стіни. Всі вікна в класі сучасні, металопластикові, їх можна прикривати за допомогою жалюзі або, навпаки, відкривати його задля більшої освітленості робочого місця дитини. Доступні меблі та робоче місце дитини, оформлене під вік дитини. Завданнями соціалізації в закладі середньої освіти є:

- забезпечення рівних можливостей для всіх дітей в оволодінні знань;
- створення умов для виявлення та розвитку творчої обдарованості дитини;
- захист прав та інтересів соціально неадаптованої дитини, попередження і подолання проявів бездоглядності й правопорушень;
- забезпечення системи гарантій для дітей з особливими освітніми потребами;
- здійснення соціальної реабілітації дітей, які потрапили у складні життєві ситуації.

При навчанні в інклюзивному класі застосовують нестандартні підходи – комп'ютерні технології, інтерактивні дошки, моделювання ситуацій, картки-інструкції й картки з наочним матеріалом тощо. В навчальному класі в наявності сучасні комп'ютери з гарнітурою та інтерактивна дошка, яка дозволяє швидко візуалізувати урок з будь-якої теми . У руслі суб'єкт-об'єктного підходу до розуміння соціалізації соціалізованість у загальному вигляді розуміється як "сформованість рис, що задаються статусом і вимагаються даним суспільством". Соціалізованість визначається як "результативна комфортність дитини до соціальних "розпоряджень"[4].

Відповідно соціалізованість постає як засвоєння особистістю, установок, цінностей, способів мислення та інших особистісних і соціальних якостей та ролей, конструктивна взаємодія яких буде характеризувати її на наступній стадії розвитку.

Діти з ООП мають різні причини незадовільного стану здоров'я, а отже, потребують різних підходів до прилаштування середовища. В нашій школі, незважаючи на будівлю 60-х років, для дітей з особливими освітніми потребами створені всі можливі умови для адаптації та соціалізації у сучасне суспільство.

Минає п'ятий урок і ми прямуємо: на цей раз до їдальні на перший поверх. Їжа на перший погляд невибаглива, але дієтична та корисна для юного організму. Вік учнів в класі де я працюю- 15-17 років. У дітей з особливими освітніми потребами потрібно враховувати й існування принципово різних типів розвитку:

- бурхливий і кризовий, що характеризується серйозними поведінковими та емоційними труднощами, конфліктами;
- спокійний і плавний, але до деякої міри пасивний, це не мішає нашим учням з особливими освітніми потребами здобувати в процесі навчання компетенції.

В медіатеці можна скоротати час за грою або виконати домашнє завдання. Так минає день за днем, закінчується навчальний рік, а для випускного класу закінчуються навчання в школі і ми знаємо, що наші учні мають в наявності компетенції випускника нової української школи, тобто:

- 1) спілкуються державною (і рідною у раз івідмінності) мовою;
- 2) спілкуються іноземною мовою;
- 3) є математично грамотними;
- 4) мають компетентність у природничих науках і технологіях;
- 5) набули інформаційно-цифрову компетентність;
- 6) вміють вчитися впродовж життя;
- 7) користуються соціальними і громадянськими компетентностями;
- 8) мають навички підприємливості.
- 9) є загально культурно грамотними людьми;
- 10) вміють користуватися екологічною грамотністю і здоровим життям;
- 11) вміють ініціювати зміни у близькому середовищі(інноваційність).

Висновки. Здобуті в нашій школі компетентності повинні допомогти дитині з особливими освітніми потребами в її подальшому житті. Знайти своє місце в сучасному суспільстві , не розгубитися в океані сучасного життя на це сподіваються всі причетні до набутих компетенцій учнів з особливими освітніми потребами закладу загальної середньої освіти. Закінчується і наша подорож школою з інклюзивним навчанням яку провели: асистент вчителя і учні з особливими освітніми потребами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веб-сторінка Вікіпедії URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Веб-сторінка ресурсу НУШ URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-tehnichno-organizuvat-y-dystantsijne-navchannya-pokrokovu-instruktsiya/>

3. Веб-сторінка ресурсу «Всі Суми» URL; <http://www.vsisumy.com/users/16954/notes/socializaciya-lyudina-formuie-su>

4. Веб-сторінка ресурсу «Сучасна наука: стан, проблеми, перспективи» URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6156/1/31.pdf>

Заїка Яна Володимирівна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)

Сумського державного педагогічного
університету ім. А.С. Макаренка

Будянський Дмитро Васильович

кандидат педагогічних наук, доцент

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ СЦЕНІЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті досліджується проблема залучення дітей з особливими освітніми потребами до сценічно-театралізованої діяльності. Обґрунтовується ефективність такої творчої діяльності в інклюзивних освітніх закладах з метою розвитку комунікативних, артистичних, фізичних якостей вихованців, а також їх більш успішної соціальної адаптації. Розглянуто виховні, розвивальні та освітні можливості театрального мистецтва.

Ключові слова: інклюзивна освіта, театр., сценічно-театралізована діяльність, соціальна адаптація.

Zaika Yana Volodymyrivna

Master's student majoring in 016 Special Education
(Oligophrenopedagogy. Speech Therapy)

Sumy State Pedagogical AS Makarenko University

Budianskyi Dmytro Vasylovych

PhD of Pedagogical sciences, Associate Professor

IMPLEMENTATION OF INCLUSIVE EDUCATION TASKS IN THE STAGE AND THEATRIC ACTIVITY PROCESS

The article examines the problem of children with special educational needs involving in the stage and theatric activities. The efficiency of such creative activity in inclusive educational institutions for the purpose of development of communicative, artistic, physical qualities of pupils, their more successful social adaptation is substantiated. The educational, developmental and educational possibilities of theatrical art are considered.

Key words: inclusive education, theater, stage and theatric activity, social adaptation.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку інклюзивної освіти відбувається інтенсивне дослідження проблем, пов'язаних з інтеграцією дітей з особливими потребами у соціум. Не викликає сумнівів той факт, що кожен